

**WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI**
SO-III.431.6.2024

Olsztyn, 10 lipca 2024 r.

**Pan
Jakub Doraczyński
Burmistrz Miasta Mrągowa**

Stosownie do art. 47 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224), zwanej dalej: „ustawą o kontroli w administracji rządowej”, przekazuję Panu treść wystąpienia pokontrolnego.

Wystąpienie pokontrolne

Kontrolę problemową przeprowadzono w Urzędzie Miejskim w Mrągowie (NIP 7420010581, REGON 000525671) z siedzibą przy ul. Królewieckiej 60A, 11-700 Mrągowo. Urząd Stanu Cywilnego w Mrągowie mieści się przy ul. Ratuszowej 5 w Mrągowie.

W okresie objętym kontrolą oraz w czasie czynności kontrolnych kierownikiem jednostki kontrolowanej był Pan Stanisław Bułajewski, który sprawował funkcję Burmistrza Miasta Mrągowa od 22 listopada 2018 r.

Kontrolę przeprowadził zespół kontrolny Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

- Beata Mamińska-Pietrzak – kierownik Oddziału Spraw Obywatelskich, przewodnicząca zespołu kontrolnego, posługująca się legitymacją służbową nr 4/2023 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.176.2024 z 12 marca 2024 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego;
- Maciej Jurzyński – starszy inspektor wojewódzki, członek zespołu kontrolnego, posługujący się legitymacją służbową nr 3/2020 wydaną przez Dyrektora Generalnego ww. Urzędu, na podstawie pisemnego upoważnienia do kontroli nr FK-IV.0030.175.2024 z 12 marca 2024 r. wydanego przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego;

Kontrolę rozpoczęto 19 marca 2024 r., a zakończono 2 maja 2024 r.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli jednostki kontrolowanej pod nr 1/2024.

Zakres kontroli: wykonywanie przez Gminę Miejską Mrągowo w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. zadań zleconych z zakresu administracji rządowej w obszarze rejestracji stanu cywilnego oraz zmiany imion i nazwisk.

Kontrolę problemową przeprowadzono na podstawie art. 2 pkt 1 oraz art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r., poz. 224) oraz art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 190) w związku z art. 6 ust. 1 oraz art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1378) dalej Prasc oraz art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (tekst jedn. Dz. U. z 2021 r. poz. 1988).

Na podstawie ustaleń kontroli działalność kontrolowanej jednostki ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

Kontrola wykazała, że zadania, co do zasady, realizowane były prawidłowo, a dokumentacja spraw prowadzona rzetelnie. Badaniem kontrolnym objęto łącznie 355 spraw. Nieprawidłowości stwierdzono w 22 sprawach, w tym 11 dotyczyło błędnego przeniesienia aktu z księgi do rejestru. Natomiast uchybienia stwierdzono zaledwie w 12 przypadkach. Osobami odpowiedzialnymi za poszczególne nieprawidłowości i uchybienia są Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego oraz pracownicy realizujący poszczególne sprawy. Ponadto za nieprawidłowość związaną ze zbyt długim obiegiem dokumentacji w Urzędzie Miejskim w Mrągowie odpowiedzialny jest Sekretarz Miasta. Z wyjaśnień kierownika jednostki wynika, że stwierdzone błędy często wynikały z niedopatrzenia lub omyłki pracowników, ale również z innej interpretacji przepisów.

Zdaniem kontrolujących powstałe błędy wynikały również ze zmian w obsadzie USC w minionym roku. Natomiast błędy w zakresie prowadzonych postępowań w sprawach zmian imienia i nazwiska wynikały z niedostatecznej znajomości przez prowadzącego sprawę obowiązującej procedury administracyjnej.

Skutkiem stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie przenoszenia aktów stanu cywilnego jest konieczność ponownego zmigrowania błędnie przeniesionych aktów stanu cywilnego. Natomiast skutkiem nieprawidłowości w zakresie niezłatwienia sprawy o transkrypcję oraz nieterminowego załatwienia sprawy o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego jest negatywny wpływ na uprawnienia wnioskodawców w tych sprawach. W pozostałym zakresie nie stwierdzono negatywnych skutków uchybień i nieprawidłowości.

Strona 2 z 22

1. Organizacja Urzędu Stanu Cywilnego w Mrągowie

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miejskiego w Mrągowie stanowiącym załącznik do Zarządzenia Nr 93/2022 Burmistrza Miasta Mrągowa z dnia 30 grudnia 2022 r. Urząd Stanu Cywilnego nadzorowany jest bezpośrednio przez Sekretarza Miasta. Zgodnie zaś z art. 6 ust. 3 Prasc kierownikiem urzędu stanu cywilnego jest wójt (burmistrz, prezydenta miasta). Z tego względu zasadna byłaby zmiana regulaminu, chociaż w zakresie podległości merytorycznej pod Burmistrza Miasta. Zagadnienie to nie ma jednak wpływu na merytoryczne wykonanie zadań.

Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w Mrągowie (dalej USC) jest od 11 października 2021 r. Pani Marta Krasowska. Funkcję Zastępcy Kierownika USC pełni od 1 sierpnia 2015 r. Pani Justyna Pruszyńska (w okresie objętym kontrolą, tj. od 1 stycznia 2023 r. do 11 sierpnia 2023 r. nie wykonywała zadań). W okresie objętym kontrolą funkcję Zastępcy Kierownika USC sprawowały również Pani Izabela Słomska (do 30 czerwca 2023 r.) oraz Pani Ewelina Rojek (od 1 lipca 2023 r. do 12 sierpnia 2023 r.). Obecnie Pani Ewelina Rojek zatrudniona jest na stanowisku inspektora w USC. Kierownik i Zastępca Kierownika USC posiadają odpowiednie wykształcenie i staż pracy w administracji publicznej określone w art. 8 ust. 1 pkt 3 i 4 Prasc.

Warunki lokalowe – USC znajduje się na piętrze budynku przy ul. Ratuszowej 5 w Mrągowie. Siedziba USC jest prawidłowo oznaczona przed wejściem do lokalu. Pomieszczenia zabezpieczone są poprzez system alarmowy oraz system powiadamiania pożarowego. Lokal wyposażony jest w higrometr, termometr oraz sprzęt gaśniczy.

Lokal składa się z trzech pomieszczeń: pokoju obsługi klienta, pokoju kierownika USC oraz sali ślubów. Pomieszczenia przeznaczone do użytku jednostki remont przeszły w 1993 r. Wówczas zostało też zakupione wyposażenie tych pomieszczeń. Sala ślubów w 2015 r. została przekształcona na pomieszczenia do obsługi stanowisk ds. ewidencji ludności i dowodów osobistych, zaś w dotychczasowej sali konferencyjnej ulokowano salę ślubów.

Warunki lokalowe uważa się za wystarczające i umożliwiające zawarcie związku małżeńskiego w formie uroczystej.

Przechowywanie ksiąg – Księgi stanu cywilnego przechowywane są w zamykanych drewnianych szafach w pokoju obsługi, a akta zbiorowe w pokoju kierownika USC i pokoju obsługi (uchybień). W pomieszczeniu znajduje się urządzenie kontrolujące temperaturę i wilgotność powietrza oraz sprzęt gaśniczy, tj. gaśnica oraz czujki dymowe. Zgodnie z art. 128 ust. 2 Prasc, księgi stanu cywilnego winny być przechowywane w archiwum urzędu stanu cywilnego stanowiącym pomieszczenie zapewniające należyte ich zabezpieczenie przed uszkodzeniem, zniszczeniem, kradzieżą oraz dostępem osób trzecich. Takiego oddzielnego pomieszczenia w

Strona 3 z 22

kontrolowanej jednostce nie ma. Jest to spowodowane sytuacją lokalową Urzędu. W USC nie ma rejestrowanego dostępu do lokalu.

W USC przechowywane są księgi za lata 1923-2015 r. Ostatnie przekazanie ksiąg do Archiwum Państwowego w Olsztynie odbyło się w 30 maja 2023 r. – przekazano 5 ksiąg.

Akta zbiorowe do aktów stanu cywilnego przechowywane są w segregatorach. Segregatory nie są przepełnione, co umożliwia wpinanie wpływających dokumentów na bieżąco, bez groźby zniszczenia dokumentów. Dokumenty w aktach zbiorowych prowadzonych do aktów stanu cywilnego, które nie były gromadzone jako dokumenty elektroniczne zostały oznaczone numerem i datą sporządzenia aktu zgodnie z § 43 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z 9 lutego 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1351).

2. Sporządzanie aktów stanu cywilnego

A. Urodzenia – W okresie objętym kontrolą sporządzono 339 aktów urodzenia w trybie zwykłej rejestracji, z czego kontroli poddano 40 aktów. Wśród badanych aktów 37 sporządzono na podstawie karty urodzenia lub karty martwego urodzenia przekazanej przez podmiot wykonujący działalność leczniczą i protokołu zgłoszenia urodzenia. Natomiast w 3 przypadkach rodzice skorzystali z możliwości zgłoszenia urodzenia w formie dokumentu elektronicznego, o którym stanowi art. 58a ust. 1 Prasc. Wszystkie akty urodzenia sporządzone zostały przy udziale przedstawiciela ustawowego dziecka.

Na podstawie badanych spraw ustalono, iż akty, co do zasady, zostały sporządzone z zachowaniem terminów, o których mowa w art. 55 ust. 1 Prasc.

Wśród badanych aktów, sporządzonych w trybie zwykłej rejestracji, w 12 ojcostwo ustalono po przyjęciu oświadczenia o uznaniu ojcostwa. Czynności dokonywane przed Kierownikiem (lub Zastępcą Kierownika) USC w tych sprawach przeprowadzone zostały zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz przepisami Prasc. Natomiast w 1 badanej sprawie, w związku z nieustaleniem ojcostwa, do aktu, zgodnie z art. 61 ust. 2 Prasc wpisano, jako imię ojca imię wskazane przez osobę zgłaszającą urodzenie, a jako nazwisko ojca i jego nazwisko rodowe zamieszczono nazwisko matki z chwili urodzenia dziecka, z adnotacją o wpisaniu w „Adnotacjach” nazwiska matki i wybranego imienia jako danych ojca („dane osłonowe”). W 1 zbadanym przypadku nastąpiło sądowe zaprzeczenie ojcostwa męża matki, a następnie nastąpiło w tej sprawie uznanie ojcostwa.

W jednej zbadanej sprawie (2810011/00/AU/2023/262662) akt urodzenia sporządzono na

Strona 4 z 22

podstawie postanowienia sądu o przysposobieniu dziecka z obowiązkiem sporządzenia nowego aktu (art. 121 k.r.o.). W sprawie tej do rodziców wysłano odpis aktu urodzenia oraz zawiadomienie o sporządzeniu nowego aktu wraz z informacją o nadaniu dziecku nowego numeru PESEL. W dotychczasowym akcie dziecka naniesiono stosowną wzmiankę o zastąpieniu aktu nowym aktem oraz że akt nie podlega ujawnieniu. Stwierdzono jednak, że akt został sporządzony dopiero po 6 dniach od wpływu postanowienia Sądu do Urzędu, tj. 4 dnia roboczego, co należy uznać za nieprawidłowość. Jak wynika z wyjaśnień kierownika jednostki kontrolowanej przyczyną jej powstania był niewłaściwy obieg dokumentów, jaki obowiązywał w tym czasie w Urzędzie Miejskim w Mrągowie.

Badane przypadki zweryfikowano również pod kątem realizacji obowiązków nałożonych na kierownika urzędu stanu cywilnego ustawą z 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r., poz. 1191) oraz obowiązku wynikającego z art. 20 ust. 2 Prasc. We wszystkich przypadkach rejestracji bieżącej, zgodnie z art. 17 ust. pkt 1 oraz art. 29 ustawy o ewidencji ludności, Kierownik USC wystąpił o nadanie numeru PESEL oraz zameldował dzieci, dla których sporządził uprzednio akt urodzenia, o ile rodzice posiadali adres zameldowania.

Transkrypcja aktów urodzenia do rejestru stanu cywilnego na podstawie art. 104 Prasc oraz rejestracja zdarzeń mających miejsce za granicą na podstawie art. 99 Prasc dokonywana była bez zastrzeżeń (32 zbadanych w czasie kontroli aktów na 92 sporządzonych w tym trybie). Podstawą sporządzenia aktów w rejestrze stanu cywilnego były oryginalne dokumenty zagraniczne, które były podstawą wpisania do rejestru stanu cywilnego (BUSC) oraz ich tłumaczenie na język polski, dokonane przez tłumacza przysięgłego wpisanego na listę Ministra Sprawiedliwości, albo odpisy wielojęzyczne. Całość dokumentacji została włączona do akt zbiorowych. W sporządzonych aktach, w „Adnotacjach” prawidłowo wpisywana była informacja o podstawie wpisania aktu lub rejestracji zdarzenia. Akty zostały uzupełnione, dzięki czemu posiadają pełną moc dowodową. Pisownia nazw własnych zgodnie z żądaniem wnioskodawców była dostosowana do reguł pisowni polskiej na podstawie wcześniejszych aktów stanu cywilnego rodziców. W aktach znajdowały się potwierdzenia odbioru odpisu aktu stanu cywilnego po dokonanej czynności.

Stwierdzono jednak, że w 1 sprawie, po dokonaniu transkrypcji, osoba, której akt dotyczył zmieniła imię i nazwisko, lecz do akt zbiorowych przez przeoczenie nie została włączona decyzja (uchybiecie). W danych przy akcie w tej sprawie nie zmieniono również obywatelstwa osoby, której akt dotyczył. Czynności te zostały uzupełnione w czasie trwania kontroli.

B. Małżeństwa – W okresie objętym kontrolą sporządzono 113 aktów małżeństw w trybie zwykłym, z których 30 zostało poddanych kontroli. Akty małżeństwa sporządzono w terminie określonym w Prasc.

Oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński złożone w sposób określony w art. 1 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kierownik USC przyjął, co do zasady w sposób prawidłowy, tak jak zapewnienia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa (20 małżeństw zawartych po złożeniu oświadczeń Kierownikowi lub Zastępcy Kierownika USC). Akty zostały sporządzone na podstawie protokołu przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński.

W akcie nr 2810011/00/AM/2023/758801 błędnie wpisano nazwisko matki mężczyzny oraz nazwisko mężczyzny noszone po zawarciu małżeństwa (nieprawidłowość). Błędy w akcie małżeństwa wynikają z błędów pisarskich popełnionych przy sporządzeniu „Zapewnienia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa” przez kierownika USC. Nie dostrzegli ich także kobieta i mężczyzna i w takiej formie je podpisali. Błąd został zaciągnięty przez system do aktu małżeństwa. Kierownik USC sporządzający akt małżeństwa nie zauważył powstałych pomyłek. Akt został sprostowany z urzędu 12 maja 2023 r. Przyczyną powstania nieprawidłowości był czynnik ludzki. W konsekwencji akt musiał zostać sprostowany z urzędu. Ponadto małżeństwo, dla którego sporządzono powyższy akt zawarte zostało poza lokalem ze względu na stan zdrowia mężczyzny. Wniosek o przyjęcie oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński został złożony pisemnie, zgoda zaś została odnotowana przez kierownika USC na wniosku (uchybiecie), bez skierowania do wnioskodawcy pisemnej odpowiedzi.

W akcie nr 2810011/00/AM/2023/709585 kierownik USC błędnie wpisał nazwisko i nazwisko rodowe ojca kobiety oraz nazwisko matki kobiety (nieprawidłowość). Wyjaśnił, że błędy w akcie małżeństwa wynikają z błędów pisarskich popełnionych przy sporządzeniu „Zapewnienia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa” przez zastępcę kierownika USC. Błędów nie dostrzegła także kobieta i w takiej formie podpisała zapewnienie. Błąd został zaciągnięty przez system do aktu małżeństwa. Kierownik USC sporządzający akt małżeństwa nie zauważył powstałych pomyłek. Skutkiem była nieprawidłowa treść aktu i konieczność sprostowania aktu, co nastąpiło na wniosek małżonków w dniu 5 marca 2024 r.

Natomiast w akcie nr 2810011/00/AM/2023/454426 kierownik USC błędnie wpisał nazwisko drugiego świadka (nieprawidłowość). Przyczyną błędu był błąd pisarski pracownika, zaś skutkiem – konieczność sprostowania aktu w tym zakresie. W trakcie kontroli podjęto działania z urzędu w celu sprostowania błędu.

Stwierdzono również, że w zapewnieniach składanych przed zawarciem związku małżeńskiego w formie cywilnej, kierownik USC (zastępca kierownika) przyjmowali od nupturientów oświadczenia o nazwiskach noszonych po zawarciu małżeństwa przy każdym zapewnieniu. W konsekwencji przy zawarciu małżeństwa w formie cywilnej takie oświadczenia były składane przez osoby zawierające małżeństwo dwukrotnie. Takie działanie nie stanowi, co prawda nieprawidłowości czy uchybienia, jednak nie znajduje również umocowania w przepisach prawa. Dokument taki nie jest wymagany, gdyż oświadczenia o nazwiskach wynikają z oświadczeń składanych przez nupturientów podczas składania oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński.

Osobom zamierzającym zawrzeć małżeństwo w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, kierownik USC wydawał zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wykluczających zawarcie małżeństwa oraz treść i datę złożonych przed nim oświadczeń w sprawie nazwisk przyszłych małżonków i ich dzieci.

Zaświadczenia wydawane były na podstawie art. 4¹ § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego prawidłowo. Akty małżeństw sporządzano na podstawie zaświadczeń składanych przez duchownego Kierownikowi USC. Na zaświadczeniach potwierdzana była data dostarczenia przez duchownego dokumentu do USC, który jest podstawą sporządzenia aktu małżeństwa. Dokumenty te dostarczono do USC w terminie określonym w art. 8 § 3 k.r.o.

W przypadku związków małżeńskich zawartych przez cudzoziemców stwierdzono, że akty małżeństwa sporządzono prawidłowo (5 aktów w zbadanej próbie). Obywatele państw obcych zgodnie z art. 79 ust. 1 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego złożyli zapewnienia o braku przeszkód do zawarcia związku małżeńskiego oraz przedłożyli zaświadczenia o zdolności prawnej do zawarcia związku małżeńskiego wydane zgodnie z ich prawem ojczystym lub zwolnienie sądu z przedłożenia takiego dokumentu, a także odpisy aktów urodzenia lub małżeństwa z adnotacją potwierdzającą ustanie poprzedniego małżeństwa. Przedłożone zaświadczenia miały prawidłową treść i uwzględniały wszystkie okoliczności przewidziane w Prasc.

Transkrypcja aktów małżeństwa do polskiego rejestru stanu cywilnego na podstawie art. 104 Prasc oraz rejestracja zdarzeń mających miejsce za granicą na podstawie art. 99 Prasc dokonywana była z uwagami (sprawdzono na podstawie 13 aktów sporządzonych we wskazanych trybach). Oryginalne akty zagraniczne, które były podstawą wpisania do polskiego rejestru stanu cywilnego oraz ich tłumaczenie na język polski włączone zostały do akt zbiorowych. W aktach, w „Adnotacjach” prawidłowo wpisywana była informacja o podstawie wpisania aktu lub rejestracji zdarzenia. Akty zostały uzupełnione, dzięki czemu posiadają pełną moc dowodową. Pisownia nazw własnych zgodnie z żądaniem wnioskodawców była

Strona 7 z 22

dostosowana do reguł pisowni polskiej.

W sprawie z wniosku nr USC.5353.15.2023, na podstawie którego sporządzono akt nr 2810011/00/AM/2023/453336, stwierdzono, że podczas transkrypcji aktu amerykańskiego do polskiego rejestru dołączono wpisano za dokumentem amerykańskim drugie imię kobiety „E.” po czym sprostowano akt w tym zakresie na podstawie aktu urodzenia kobiety i wpisano w to miejsce „Ewa” (uchybiecie). Jak wyjaśnił kierownik jednostki kontrolowanej dokonano takiego wpisu, ponieważ tak interpretowano przepis art. 104 Prasc. Zgodnie z art. 104 ust. 2 ustawy transkrypcja polega na wiernym i literalnym przeniesieniu treści zagranicznego dokumentu stanu cywilnego zarówno językowo, jak i formalnie, bez żadnej ingerencji w pisownię imion i nazwisk osób wskazanych w zagranicznym dokumencie stanu cywilnego. Pojęcie transkrypcji w obecnym stanie prawnym jest jednoznaczne i w jasny sposób określa sposób działania kierownika urzędu stanu cywilnego. Kierownik urzędu stanu nie przeprowadza ponownej oceny stanu cywilnego osób (osoby), której dane zostały ujawnione w akcie, a jedynie przenosi zagraniczny dokument stanu cywilnego do polskiego rejestru stanu cywilnego, dostosowując go jednak do formy właściwej dla krajowej rejestracji stanu cywilnego. W sprawie tej kierownik USC miał wiedzę, iż dane osoby dotyczą obywatelki polskiej, która ma w Polsce sporządzony akt urodzenia i wpis „E.” nie oznacza jej imienia. Dlatego w ocenie kontrolujących zapis ten należało pominąć, a akt uzupełnić tylko o drugie imię kobiety.

W sprawie nr USC.5353.63.2023 z wniosku kobiety o transkrypcję niemieckiego aktu małżeństwa z 2013 r. (wpłynął do urzędu 25 lipca 2023 r.) zastępca kierownika USC nie dokonał żądanej czynności, tylko poinformował wnioskodawczynię o wyniku weryfikacji jej danych w polskich rejestrach i stwierdzonej niezgodności dotyczącej stanu cywilnego. Jednocześnie poprosił o złożenie wniosku do USC Mikołajki, który sporządził akt poprzedniego małżeństwa, o uznanie wyroku rozwodowego do tego małżeństwa. Dwa miesiące później wnioskodawczyni poinformowała pisemnie organ, że wystąpiła do sądu o uznanie wyroku rozwodowego z 2001 r. Wskazała, że po dodaniu wzmianki o rozwodzie przez USC Mikołajki prosi o dokonanie transkrypcji aktu małżeństwa zawartego w Niemczech. W odpowiedzi zastępca kierownika USC poinformował, że transkrypcja niemieckiego aktu małżeństwa zostanie dokonana po wpisaniu wzmianki dodatkowej o rozwodzie w akcie małżeństwa sporządzonym w USC Mikołajki. Kierownik USC wyjaśnił: „Po weryfikacji dokumentów stwierdzono niezgodności w stanie cywilnym wnioskodawczyni z rejestrem PESEL. Będąc w bezpośrednim kontakcie z nią ustalono, iż zamierza rozpocząć procedurę uznania zagranicznego wyroku rozwodowego w sądzie rozwiązującego poprzednie małżeństwo, a następnie dokonać transkrypcji. Nie było podstaw do wydania decyzji odmownej. Wystosowano pismo w celu wstrzymania sprawy. Wnioskodawczyni zdecydowała się najpierw dokonać wpisu do poprzedniego aktu małżeństwa o jego rozwiązaniu.

Ze względu na fakt złożenia wniosku w USC Mrągowo i uiszczenia opłaty, nie wycofała wniosku. USC w Mrągowie nie pozostawia sprawy bez rozpatrzenia, lecz jest w stałym kontakcie i współpracy z wnioskodawczynią”. W ocenie organu kontroli, kontrolowana jednostka niezasadnie wstrzymuje się z dokonaniem żądanej czynności, gdyż brak wzmianki o rozwodzie w akcie poprzedniego małżeństwa nie jest w tym przypadku przeszkodą do dokonania transkrypcji kolejnego małżeństwa zawartego w Niemczech (nieprawidłowość). Przyczyną jest błędną oceną okoliczności faktycznych i prawnych sprawy, a skutkiem – niezafatwienie sprawy poprzez sporządzenie aktu od blisko dziesięciu miesięcy.

Ustalono, że po rejestracji aktów małżeństwa, stosowne zmiany zostały naniesione w rejestrze PESEL.

Zaświadczenia o możliwości zawarcia związku małżeńskiego za granicą oraz o stanie cywilnym wydawane były w sposób prawidłowy.

C. Zgony – W okresie objętym kontrolą sporządzono 284 akty zgonu w trybie zwykłej rejestracji, z czego kontroli poddano 30 aktów. Ustalono, że w ramach bieżącej rejestracji stanu cywilnego akty zgonu zostały sporządzone w terminie określonym w art. 92 Prasc, na podstawie karty zgonu oraz protokołu zgłoszenia zgonu.

Ustalono jednak, że w akcie nr 2810011/00/AZ/2023/175382 kierownik USC nie zamieścił godziny zgonu pomimo, że karta zgonu zawierała informację w tym zakresie (nieprawidłowość). Wyjaśniono, że: „Brak godziny zgonu w akcie wynika z niedopatrzenia kierownika sporządzającego protokół zgłoszenia zgonu, który w takiej formie został podpisany przez osobę zgłaszającą zgon (żonę), co zaskutkowało brakiem w akcie zgonu”. Skutkiem jest niekompletność aktu oraz konieczność jego uzupełnienia. W trakcie kontroli podjęto działania z urzędu w celu uzupełnienia aktu.

Przy akcie nr 2810011/00/AZ/2023/911823 nie zamieszczono przypisku o akcie małżeństwa osoby zmarłej (uchybiecie). Kierownik USC wyjaśnił, że: „Stan cywilny osoby zmarłej to »rozwidziony«. Ponieważ małżeństwo ustało, zgodnie z przyjętą praktyką, nie jest wysyłane zlecenie do innego urzędu o migrację aktu i przypisku nie dodaje się”. Wskazana praktyka nie znajduje oparcia w przepisach prawa. Przepis art. 25 ust. 1 Prasc nakazuje zamieszczać przy aktach stanu cywilnego informacje o innych aktach dotyczących tej samej osoby. Ustanie małżeństwa przez rozwód nie wyłącza obowiązku zamieszczenia informacji o akcie tego małżeństwa przy akcie zgonu rozwiedzionego małżonka.

Równocześnie ustalono, że transkrypcja aktów zgonów do rejestru stanu cywilnego, na podstawie art. 99 i 104 Prawa o aktach stanu cywilnego dokonywana była bez zastrzeżeń

Strona 9 z 22

(sprawdzono na podstawie 5 z 14 aktów sporządzonych w powyżej opisany sposób). Oryginalne akty zagraniczne, które były podstawą wpisania do rejestru stanu cywilnego oraz ich tłumaczenie na język polski włączane były do akt zbiorowych. W aktach, w „Adnotacjach” prawidłowo wpisywana była informacja o podstawie wpisania aktu lub rejestracji zdarzenia. Akty zostały uzupełnione, dzięki czemu posiadają pełną moc dowodową. W aktach znajduje się potwierdzenie odbioru odpisu zupełnego aktu po dokonanej czynności.

Zasadna byłaby jednak zmiana wzoru wniosku o transkrypcję zagranicznego aktu zgonu, tj. wykreślenie możliwości zaznaczenia prośby o zastosowanie polskich znaków diakrytycznych, bowiem może to wprowadzać w błąd wnioskodawców, co do istnienia takiej możliwości przy sporządzeniu aktu zgonu na podstawie dokumentu zagranicznego.

Reasumując, nieprawidłowości stwierdzono w 6 na 150 sprawdzonych przypadkach sporządzenia aktu stanu cywilnego w trybie zwykłym i szczególnym rejestracji.

3. Zmiany w aktach stanu cywilnego

W okresie objętym kontrolą dokonano 211 czynności materialno-technicznych nieskutkujących sporządzeniem aktu. Kontroli poddano 50 wybranych czynności, w tym 12 czynności sprostowania aktu (art. 35 Prasc), 20 czynności uzupełnienia aktu (art. 37 Prasc) i 18 czynności unieważnienia aktu (art. 39a i 127a Prasc). Z badanej próby wynika, iż zmiany w aktach stanu cywilnego dokonywane były, co do zasady, prawidłowo i we wszystkich zbadanych sprawach do aktów dołączono stosowne wzmianki dodatkowe. Podstawę sprostowania lub uzupełnienia aktów stanowiły inne wcześniejsze polskie lub zagraniczne akty stanu cywilnego. Kierownik USC przed dokonaniem czynności z urzędu informował osobę, której akt dotyczy o zamiarze jego sprostowania, uzupełnienia lub unieważnienia.

Stwierdzono jednak, że w sprawie USC.5352.9.2023 dokonano w akcie urodzenia mężczyzny sprostowania danych matki w oparciu o akt małżeństwa matki, a w aktach brak jest adnotacji, czy sprawdzono dane w akcie urodzenia matki osoby, której akt dotyczy (w tym przypadku w dokumencie źródłowym). Podobnie w sprawie USC.5352.65.2023 uzupełnienia drugiego imienia matki w akcie urodzenia wnioskodawcy dokonano w oparciu o akt małżeństwa rodziców, a w aktach brak jest adnotacji, czy sprawdzono dane w akcie urodzenia matki osoby, której akt dotyczy.

Kierownik jednostki kontrolowanej wyjaśnił, że w tych przypadkach dane były konfrontowane również z aktem urodzenia matki.

W sprawie USC.5352.99.2023 akt urodzenia wnioskodawcy został sprostowany przez kierownika

USC w zakresie imienia ojca na podstawie aktu małżeństwa rodziców tej osoby, a nie aktu urodzenia ojca. Nie był to błąd, ponieważ imię ojca w obu tych aktach jest zgodne. Niemniej podstawę ustalenia imienia ojca, co do zasady, stanowi akt jego urodzenia, natomiast akt małżeństwa stwierdza zawarcie przez tę osobę związku małżeńskiego. Zatem podstawą prostowania aktu urodzenia dziecka powinien być w tym przypadku raczej akt urodzenia ojca.

Z czynności sprawdzenia aktu urodzenia (aktu źródłowego) osoba dokonująca sprostowania czy uzupełnienia powinna dokonywać zawsze adnotacji w aktach sprawy o zgodności danych we wszystkich wcześniejszych aktach osoby, bowiem kierownik winien przy rozstrzygnięciu takich spraw kierować się zasadą spójności aktów stanu cywilnego.

W sprawie USC.5352.118.2023 o zamiarze sprostowania z urzędu błędnie wpisanej daty urodzenia w akcie urodzenia osoby małoletniej kierownik USC zawiadomił jej ojca. Następnie po dokonaniu czynności sprostowania omyłkowo wydał ojcu małoletniego odpis zupełny sprostowanego aktu (nieprawidłowość). Skutkiem było wydanie dokumentu z naruszeniem art. 35 ust. 8 Prasc, z którego wynika, że odpis zupełny sprostowanego aktu stanu cywilnego jest wydawany wnioskodawcy, a więc wyłącznie po czynności sprostowania dokonanej na wniosek, a nie z urzędu.

W sprawie USC.5352.221.2023 dokonano uzupełnienia aktu zgonu na wniosek osoby uprawnionej, dodając do aktu dwie wzmianki uzupełniające akt. Kierownik USC wyjaśnił, że dodając pierwszą wzmiankę uzupełniającą akt omyłkowo pominął dane współmałżonki, dlatego należało dodać drugą wzmiankę zawierającą brakujące dane, zgodnie z żądaniem wnioskodawczyni.

W sprawie USC.5352.24.2023 akt urodzenia sporządzony w trybie transkrypcji został bezpodstawnie unieważniony przez kierownika USC w trybie art. 39a Prasc, gdyż w sprawie tej nie zaistniała żadna z przesłanek unieważnienia aktu na tej podstawie (nieprawidłowość). Jak wyjaśnił kierownik jednostki kontrolowanej, „w trakcie sporządzania aktu w trybie szczególnym, kierownik USC zaobserwowała problemy techniczne ze strony systemu Źródło, który po zapisaniu projektu zmieniał tryb na zwykły i dodawał niektóre dane w projekcie (dane rodziców kobiety). Kierownik USC, podejmowała kilka prób akceptacji aktu, które skutkowały zmianą trybu na zwykły. Po zapisaniu właściwego projektu, który na tamten moment wydawał się prawidłowy, zdecydowała się na akceptację. W ostatnim momencie przy akceptacji aktu zauważyła, iż system ostatecznie zmienił ponownie tryb na zwykły. W obawie przed, niewłaściwym generowaniem się odpisu w przyszłości, zdecydowała się na jego unieważnienie z art. 39a Prasc. Sporządziła projekt w większym odstępie czasu, niż pojawiające się problemy techniczne.”. Jednak w ocenie kontrolujących bez potwierdzenia przez kierownika usc, że

Strona 11 z 22

system rzeczywiście generuje niewłaściwie odpisy aktu, unieważnienie go było działaniem niewłaściwym.

W sprawie USC.5352.220.2023 kierownik USC unieważnił w trybie art. 127a ust. 1 Prasc akt zgonu sporządzony w trybie rejestracji bieżącej (nieprawidłowość). Z powołanego przepisu wynika, że stanowi on podstawę do unieważnienia jedynie aktu błędnie przeniesionego z księgi do rejestru. Przyczyną nieprawidłowości była omyłka kierownika USC, który wybrał niewłaściwy akt tej samej osoby do unieważnienia. Skutkiem była konieczność ponownej rejestracji zdarzenia.

Stwierdzono również, że przy unieważnieniu aktów przez kierownika USC na podstawie art. 127a i 39a Prasc sporządzane są do akt sprawy notatki, przy czym wskazane byłoby każdorazowe podanie w nich, czy z unieważnionego aktu był wydany odpis.

W trakcie kontroli sprawdzono 1 oświadczenie złożone przez rodziców o zmianie przed upływem 6 miesięcy od dnia sporządzenia aktu, wybranego wcześniej imienia dziecka. Oświadczenie zostało złożone w sposób prawidłowy. Zmiana została odzwierciedlona w akcie urodzenia dziecka oraz została ujawniona w rejestrze PESEL.

Badaniem objęto 4 przypadki dołączenia do aktu małżeństwa wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa przez sąd państwa obcego. We wszystkich zbadanych przypadkach orzeczenia rozwodowe podlegały uznaniu na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej. Do wniosków o wpisanie wzmianki dodatkowej o rozwiązaniu małżeństwa przez sąd zagraniczny dołączono odpisy orzeczeń wraz z zaświadczeniem z art. 39 Rozporządzenie Rady (WE) NR 2201/2003 z dnia 27.11.2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000, orzeczenia nie były wydane w trybie zaocznym.

Badaniem objęto również 5 oświadczeń przyjętych na podstawie art. 59 k.r.o., od małżonka rozwiedzionego, o powrocie do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa. Oświadczenia zostały przyjęte prawidłowo, przed upływem trzech miesięcy od uprawomocnienia się wyroku rozwodowego. Z czynności sporządzono protokół zawierający wymagane elementy, który został podpisany przez rozwiedzionego małżonka i kierownika (zastępcę kierownika) USC. W przypadku, gdy akt małżeństwa małżonków znajdował się w innym urzędzie stanu cywilnego protokół był niezwłocznie przesłany do właściwego urzędu.

4. Wydawanie odpisów aktów stanu cywilnego oraz zaświadczeń w zakresie rejestracji stanu cywilnego

Strona 12 z 22

W okresie objętym kontrolą przyjęto 2001 wniosków o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego. Kontroli poddano 60 wybranych wniosków. Kierownik USC upoważnił pracowników USC – Panią Ewelinę Rojek (pracownika ds. rejestracji stanu cywilnego) oraz Panią Katarzynę Długosz i Panią Emilię Fydrych (pracowników stanowiska ewidencji ludności i dowodów osobistych) między innymi do wydawania odpisów aktów stanu cywilnego i zaświadczeń o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby.

Odpisy adresowane do osób fizycznych były wydawane w dniu złożenia wniosku (pokwitowanie na wniosku), ewentualnie wysyłane za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub na elektroniczną skrzynkę podawczą wnioskodawcy, o ile wniosek złożono w formie dokumentu elektronicznego. Urząd Miejski w Mrągowie korespondencję na terenie miasta kierowaną do podmiotów publicznych i instytucji doręcza za pośrednictwem gońca, który prowadzi książkę korespondencji.

W zbadanych sprawach odpisy zupełne, skrócone oraz wielojęzyczne aktów wydawane były podmiotom uprawnionym określonym w art. 45 ust. 1 Prasc.

Ustano jednak, że w sprawie USC.5362.540.2023 wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w Kętrzynie wpłynął na skrzynkę Urzędu Miejskiego w ePUAP 16 lutego 2023 r., natomiast żądany odpis został wydany wnioskodawcy dopiero 6 kwietnia 2023 r. Sprawa przez przeoczenie nie została załatwiona w terminie (nieprawidłowość), co negatywnie przełożyło się na uprawnienie wnioskującego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W sprawie nr USC.5362.640.2023 pismo do wnioskodawcy (spółdzielnia mieszkaniowa) o wykazanie interesu prawnego omyłkowo zatytułowano wezwaniem do uzupełnienia braków formalnych (uchybiecie). Pouczenie w tym piśmie było prawidłowe, tj. nie wskazano rygору jak dla wniosków obarczonych brakiem formalnym. Po uzupełnieniu wniosku przez wnioskodawcę, wydano żądany odpis.

Przy realizacji zadania dotyczącego wydawania odpisów z rejestru stanu cywilnego nie stwierdzono naruszenia Konwencji Nr 16 z dnia 8 września 1976 r. dotyczącej wydawania wielojęzycznych odpisów skróconych aktów stanu cywilnego (Dz. U. 2004 r., Nr 166, poz. 1735).

Kontrolą objęto również 10 wniosków o wydanie zaświadczenia o stanie cywilnym. Zaświadczenia zostały wydane na podstawie prawidłowo wypełnionych wniosków. Odbiór zaświadczeń został prawidłowo pokwitowany na wniosku lub przysyłany był na adres wskazany przez wnioskodawcę.

W sprawie USC.5364.1.18.2023 do zaświadczenia o stanie cywilnym wydano formularz

Strona 13 z 22

wielojęzyczny. We wniosku o wydanie formularza wnioskodawczynie zaznaczyła, że ma on dotyczyć aktu urodzenia zamiast zaświadczenia o stanie cywilnym (uchybiecie). Kierownik USC wyjaśnił, że rozpatrując wniosek nie zauważył zaistniałej pomyłki. Wnioskodawczynie uzyskała interesującą ją formularz wielojęzyczny. Równocześnie wnioskowała o wielojęzyczny akt urodzenia, stąd ta pomyłka. Uchybiecie nie wywołało skutków.

W sprawie USC.5364.1.17.2023 dotyczącej wydania zaświadczenia o nieposiadaniu księgi urodzeń z 1942 r. stwierdzono, że zaświadczenie wydano na wniosek podmiotu, który nie wykazał w tym interesu prawnego (nieprawidłowość). Zgodnie z art. 133 ust. 3 Prasc, zaświadczenie o nieposiadaniu księgi stanu cywilnego wydaje kierownik urzędu stanu cywilnego lub upoważniony przez kierownika urzędu stanu cywilnego lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta) pracownik, na wniosek osoby uprawnionej do odtworzenia treści aktu stanu cywilnego, jeżeli księga stanu cywilnego prowadzona przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na podstawie przepisów dotychczasowych zaginęła lub została zniszczona. Natomiast w świetle art. 133 ust. 1 Prasc, podmiotami uprawnionymi do żądania odtworzenia treści aktu są osoba, której akt dotyczy, osoba, która posiada w tym interes prawny, a w przypadku odtworzenia aktu zgonu również osoba, która wykaże interes faktyczny. Zatem w przedmiotowej sprawie wnioskodawca powinien był wykazać, że posiada interes prawny w odtworzeniu aktu urodzenia osoby wskazanej we wniosku o wydanie odpisu aktu lub uzyskanie zaświadczenia o nieposiadaniu księgi urodzeń. Wnioskodawca powołał się jedynie na prowadzone czynności poszukiwawcze spadkobierców po wskazanej we wniosku osobie zmarłej w Niemczech w 2015 r. Nie wskazał nawet i nie udokumentował pokrewieństwa osoby poszukiwanej ze spadkodawczynią. Dopiero w trakcie kontroli USC otrzymało wiadomość e-mail od wnioskodawcy, że osoba poszukiwana jest córką kuzynki spadkodawczynie ze strony ojca, ale żadne dokumenty na potwierdzenie tej okoliczności nie zostały nadal przedłożone. Kierownik USC wyjaśnił: „Zaświadczenie o nieposiadaniu księgi urodzeń z roku 1942 zostało wydane na podstawie przesłanego aktu ustanowienia kuratora spadku (bestellung) z niemieckiego sądu. Wnioskodawcą jest (...) zaufana instytucja, która składa wiele wniosków do tut. Urzędu o wydanie odpisów i zaświadczeń. (...). Zaświadczenie ma wyłącznie charakter informacyjny dla sądu w Niemczech, na podstawie którego sąd będzie mógł orzec co do spadku bez przedłożenia odpisu aktu stanu cywilnego. Zaświadczenie nie służyło w staraniu się o procedowanie odtworzenia aktu stanu cywilnego (ma wyłącznie charakter informacyjny) i służy do zamknięcia sprawy spadkowej na terenie Niemiec. Nie stoi również w sprzeczności z ustawą o ochronie danych osobowych”. Przyczyną nieprawidłowości jest brak właściwej analizy prawnej i faktycznej przedłożonych dokumentów, zaś skutkiem – wydanie zaświadczenia na wniosek podmiotu, którego uprawnienie do uzyskania tego dokumentu nie zostało udokumentowane. Bez znaczenia jest okoliczność, że zaświadczenie ma „wyłącznie charakter informacyjny”. Ponadto w wezwaniu do uiszczenia opłaty skarbowej za

Strona 14 z 22

wydanie zaświadczenia błędnie pouczono wnioskodawcę, że nieuzupełnienie braku wniosku w tym zakresie spowoduje pozostawienie sprawy bez rozpoznania na podstawie art. 64 § 2 k.p.a. (uchybiecie). Wnioskodawca uiścił opłatę w wyznaczonym terminie, a błędne pouczenie nie wywołało żadnych skutków. Należy jednak podnieść, że w przypadku braków wniosku o charakterze fiskalnym (tj. niezapłacenia przez wnoszącego podanie opłaty, która zgodnie z przepisami powinna być uiszczona z góry), zastosowanie znajduje art. 261 § 1 k.p.a., a nie art. 64 § 2 k.p.a.

W okresie objętym kontrolą w USC nie wydano żadnego zaświadczenia o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby.

5. Przenoszenie aktów z ksiąg stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego

W okresie objętym kontrolą do rejestru stanu cywilnego przeniesiono 7499 aktów stanu cywilnego, z czego kontroli poddano 60 aktów.

Kierownik USC upoważnił pracowników USC – Panią Ewelinę Rojek (pracownika ds. rejestracji stanu cywilnego) oraz Panią Katarzynę Długosz i Panią Emilię Fydrych (pracowników stanowiska ewidencji ludności i dowodów osobistych) do przenoszenia aktów stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego oraz do nanoszenia wzmianek dodatkowych w księdze o przeniesieniu aktu do rejestru stanu cywilnego – upoważnienia wydane zostało na podstawie art. 124a Prasc.

Ustalono, że co do zasady akty zostały przeniesione prawidłowo, tj. do rejestru stanu cywilnego została przeniesiona cała treść aktu wraz ze wzmiankami dodatkowymi oraz przypiskami. W dotychczasowych aktach, zgodnie z art. 124 ust. 3 Prasc, w księgach naniesiono wzmiankę o ich przeniesieniu do rejestru stanu cywilnego. Jednakże w 11 przypadkach błędnie przeniesiono akty z ksiąg do rejestru (nieprawidłowość) w następującym zakresie:

- 2810011/00/AU/1979/814536 – błędnie przeniesiono nazwisko rodowe ojca (akt został unieważniony i ponownie przeniesiony w czasie kontroli).
- 2810011/00/AU/1986/904476 - błędnie przeniesiono miejsce urodzenia matki (akt został unieważniony i ponownie przeniesiony do rejestru);
- 2810011/00/AM/1949/292066 – wpisano stan cywilny małżonków, który nie figuruje w księdze (akt unieważniony i ponownie przeniesiony do rejestru);
- 2810011/00/AZ/1954/718131- wpisanie błędnej godziny zgonu 18.00 zamiast prawidłowo 18.55 oraz wpisanie nazwiska rodzowego matki Kroll (unieważniony i ponownie przeniesiony do rejestru)

Strona 15 z 22

- 2810011/00/AU/1996/494137 - osoba zgłaszając urodzenie ojciec „Wiesław Henryk” w zmigrowanym „Henryk” (unieważniony i ponownie przeniesiony do rejestru);
- 2810011/00/AU/1951/885930 - nie przeniesiono rubryki Adnotacje z podstawą sporządzenia aktu (unieważniony i ponownie przeniesiony do rejestru);
- 2810011/00/AM/1958/166691 - matka kobiety w księdze nazwisko rodowe „Paulina” w imieniu „z Piorunków”, w migracji imię „Paulina” nazwisko „Piorunek”. W tym miejscu należy wyjaśnić, że nawet jeśli błąd w akcie migrowanym można stwierdzić już na pierwszy rzut oka, to mimo wszystko do rejestru należy przenieść go tak jak został pierwotnie sporządzony, a następnie po przeniesieniu sprostować;
- 2810011/00/AM/2000/069534 – wpisano nazwiska ojców nupturientów oraz nazwisko matki kobiety, mimo że nie zawierał tego akt w księdze; akt należy ponownie zmigrować, a następnie dokonać jego ewentualnego uzupełnienia; Kierownik jednostki kontrolowanej wyjaśnił, że na podstawie art. 124 ust. 4 Prasc nazwisko noszone ojca mężczyzny zostało uzupełnione w oparciu o przepisy obowiązujące w dacie sporządzenia aktu, noszone nazwisko ojca kobiety jak i nazwisko noszone matki kobiety wpisano na podstawie aktu urodzenia kobiety, który został sporządzony w tut. Urzędzie Stanu Cywilnego. Powyższe wyjaśnienie nie może jednak zostać uwzględnione, bowiem w 2000 r., kiedy był sporządzony migrowany akt małżeństwa, zarówno mężczyźni jak i kobiety mogli dokonać zmiany nazwiska noszonego.
- 2810011/00/AZ/1987/899692 - miejsce zgonu osoby zmarłej w księdze „Pupkowizna” w akcie zmigrowanym „Mrągowo” (akt unieważniony i ponownie przeniesiony do rejestru);
- 2810011/00/AU/1985/134008 – nazwisko matki przeniesiono niezgodnie z treścią aktu w księdze (akt unieważniony i ponownie przeniesiony do rejestru);
- 2810011/00/AZ/1976/463120 w polu „Imię kierownika USC, który zarejestrował zgon”, wpisano „Dane nieustalone”, chociaż w akcie papierowym jest pieczęć imienna osoby sporządzającej akt wskazująca imię „Marianna”. Błąd nie ma wpływu na samą treść aktu, wobec czego nie ma konieczności jego ponownej migracji.

Skutkiem nieprawidłowości jest konieczność unieważnienia w trybie art. 127a ust. 1 Prasc aktów błędnie przeniesionych do rejestru oraz ponownego, prawidłowego przeniesienia aktów, a w przypadkach, gdy z unieważnionego aktu wydano odpis – również zawiadomienia podmiotu, który otrzymał odpis, o unieważnieniu tego aktu i dołączenia wydanego z urzędu, odpisu zupełnego albo skróconego właściwego aktu, odpowiednio do rodzaju odpisu wydanego wcześniej z unieważnionego aktu.

6. Prowadzenie postępowań administracyjnych w sprawach zmiany imienia i nazwiska

W okresie objętym kontrolą Kierownik USC wydał 23 decyzje w sprawach zmiany imion i nazwisk (wszystkie zgodne z żądaniem wnioskodawców). Kontrolę poddano 10 wybranych spraw. W 4 sprawach postępowania dotyczyły zmiany imienia lub nazwiska osoby małoletniej poniżej 13 roku życia, a w 1 sprawie – małoletniej powyżej 13 roku życia, która wyraziła zgodę na zmianę do protokołu przed kierownikiem USC. W tych sprawach drugi z rodziców wyraził zgodę na zmianę imienia lub nazwiska dziecka albo był pozbawiony władzy rodzicielskiej (co udokumentowano odpisem orzeczenia sądu).

W analizowanych sprawach postępowanie zostało przeprowadzone, co do zasady, prawidłowo, a zebrany materiał dowodowy należy uznać za wyczerpujący. Wnioski o zmianę imienia lub nazwiska zawierały uzasadnienie. Sprawy rozpatrywane były na podstawie kompletnych wniosków. Organ zawiadamiał wnioskodawców na piśmie o wszczęciu postępowania administracyjnego w sprawie zmiany imienia lub nazwiska tylko w sytuacji kiedy wniosek wpływał za pośrednictwem konsula (uchybiecie).

Wydane decyzje zawierały elementy obligatoryjne wymienione w art. 107 § 1 k.p.a., z wyjątkiem uzasadnienia faktycznego i prawnego, od którego odstąpiono na podstawie art. 107 § 4 k.p.a.

Jednakże w sprawach USC.5355.4.2023, USC.5355.14.2023 i USC.5355.16.2023 przytoczono i wyjaśniono art. 9 ust. 2 ustawy o zmianie imienia i nazwiska oraz wskazano na fakt pozbawienia ojca władzy rodzicielskiej, a następnie poinformowano o odstąpieniu od uzasadnienia decyzji zgodnie z art. 107 § 4 k.p.a. Powołanie tego faktu nie stanowi co prawda nieprawidłowości czy uchybiecia, ale zasadnym jest odstąpienie od takiej praktyki, nawet jeśli informacja o pozbawieniu jednego z rodziców władzy rodzicielskiej ma wyłącznie walor informacyjny, to jednak odnosi się do ustaleń poczynionych w toku postępowania.

Ponadto w sprawie USC.5355.6.2023 w wezwaniu z 29 czerwca 2023 r. do złożenia dodatkowych wyjaśnień dotyczących uzasadnienia wniosku, kierownik wskazał rygor z art. 64 § 2 k.p.a. (uchybiecie). Wnioskodawca uzupełnił wniosek i sprawa została zakończona wydaniem decyzji pozytywnej.

W sprawie zmiany imienia nr USC.5355.20.2023 organ przeprowadził dowód ze świadka (matki wnioskodawcy). Wezwanie kierowane do świadka organ doręczył stronie „do wiadomości” na 4 dni przed terminem czynności i nie powiadomił strony o wynikającym z art. 79 § 2 k.p.a. prawie bezpośredniego udziału w przesłuchaniu (nieprawidłowość). Kierownik USC złożył w tej sprawie obszernie wyjaśnienie: „Stronie przesłano korespondencyjnie do wiadomości "wezwanie" świadka do osobistego stawiennictwa i złożenia zeznań. Uprzednio telefonicznie uzgodniono

Strona 17 z 22

termin ze świadkiem i stroną, biorąc pod uwagę ważne sprawy osobiste świadka, w szczególności jeżeli chodzi o termin, w którym świadek mogłaby się stawić celem przesłuchania. Wskazany, konkretny a zarazem uzgodniony termin miał dla niej istotne znaczenie, celem załatwiania dla niej innych istotnych ważnych spraw osobistych. W sprawie pod uwagę wzięto również fakt, iż wnioskodawca i matka mieszkają pod jednym adresem, a strona nie widziała potrzeby osobistego czynnego udziału przy czynności przesłuchaniu swojej matki, ponieważ miała jedynie potwierdzić, iż zwraca się do niego tym imieniem od samego początku tj. od okresu dzieciństwa. Zeznania matki miały jedynie potwierdzić zasadność złożonego przez niego wniosku i wiedział w jakim zakresie wypowie się matka w trakcie przesłuchania. Z uwagi również na fakt, iż starał się on o pracę w służbach mundurowych, gdzie niezbędnym było przedłożenie w szybkim terminie swojego odpisu aktu urodzenia, o możliwości zapoznania się z zebrany materiałem dowodowym i wypowiedzenia się w sprawie został poinformowany ustnie i ze swojego prawa zrezygnował". Odnosząc się do powyższych wyjaśnień należy wskazać, że przedstawione okoliczności nie zostały udokumentowane, w szczególności w aktach nie było pisemnego oświadczenia strony, że rezygnuje ze swoich uprawnień procesowych. Skutkiem było naruszenie zasady ogólnej czynnego udziału stron w postępowaniu (art. 10 § 1 k.p.a.), aczkolwiek nie miało to wpływu na wynik sprawy. Nadmienić należy, że w protokole przesłuchania świadka zastępca kierownika USC, który dokonał przesłuchania, zamieścił szereg danych świadka (m.in. numer PESEL, datę i miejsce urodzenia, imiona rodziców). Z uwagi na przedmiot sprawy ich przetwarzanie w aktach sprawy w tak szerokim zakresie wydaje się nieuzasadnione.

W sprawach USC.5355.2.2023, USC.5355.4.2023, USC.5355.6.2023, USC.5355.8.2023, USC.5355.10.2023 kierownik urzędu stanu cywilnego wskazał w podstawie prawnej decyzji art. 12 ustawy o zmianie imienia i nazwiska, ewentualnie również art. 7, bez podania konkretnego ustępu (uchybiecie).

W wydanych decyzjach stosowano nieuzasadnioną praktykę dopisywania pod pouczeniem decyzji, a nad podpisem kierownika urzędu stanu cywilnego ręcznej adnotacji o dacie wykonalności decyzji, co uznać należy za ingerencję w treść samej decyzji po jej podpisaniu. Nadmienić należy, że decyzjom o zmianie imienia i nazwiska ustawodawca nadał rygor natychmiastowej wykonalności, co dodatkowo oznacza, że brak jest podstaw do dokonywania takich adnotacji (uchybiecie). Ponadto na decyzji w sprawie nr USC.5355.12.2023 wydanej 16.08.2023 r. zamieszczono adnotację, że stała się ostateczna i prawomocna z dniem doręczenia, tj. 24.08.2023 r., co jest niezgodne z prawdą (uchybiecie). Decyzja była ostateczna z chwilą wydania (art. 127 § 1a k.p.a.), natomiast prawomocna stała się dopiero po upływie terminu do złożenia skargi do sądu administracyjnego. Podobnie w przypadku decyzji wydanej w

Strona 18 z 22

sprawie USC.5355.20.2023, w której błędnie wskazano, że jest prawomocna z dniem wydania. Decyzja uzyskała walor prawomocnej po bezskutecznym upływie terminu do jej zaskarżenia do sądu administracyjnego.

Z ustaleń kontroli wynika, że do aktów urodzeń lub małżeństw naniesiono stosowne wzmianki o zmianach imienia lub nazwiska wynikających z decyzji Kierownika USC. Rejestr PESEL został również prawidłowo zaktualizowany.

Do ustaleń kontroli zostały wniesione przez kierownika jednostki kontrolowanej zastrzeżenia dotyczące:

1. braku możliwości wypowiedzenia się odnośnie przyjmowania od nupturientów oświadczeń o nazwiskach noszonych po zawarciu małżeństwa przy każdym zapewnieniu, tj. w rezultacie dwukrotne przyjmowanie oświadczeń o nazwiskach noszonych po zawarciu małżeństwa,
2. uznania za uchybienie transkrypcji amerykańskiego aktu małżeństwa ze skrótem drugiego imienia kobiety „E.”,
3. zmiany wyjaśnień odnośnie uchybienia, że w akcie 2810011/00/AZ/2023/911823 nie zamieszczono przypisku o akcie małżeństwa osoby zmarłej,
4. wskazania jako nieprawidłowości błędnego zmigrowania jednego z aktów oraz dopisanie przy dwóch innych aktach uwagi, że akt został unieważniony i ponownie przeniesiony do rejestru,
5. uznania za uchybienia faktu, że organ zawiadamiał wnioskujących o zmianę imienia i nazwiska o wszczęciu postępowania administracyjnego tylko w sytuacji, kiedy wniosek wpływał za pośrednictwem konsula,

które zostały uwzględnione w części dotyczącej wskazania jako nieprawidłowości błędnego zmigrowania jednego z aktów oraz dopisania przy dwóch innych aktach uwagi, że akt został unieważniony i ponownie przeniesiony do rejestru. Pozostałe zastrzeżenia zostały oddalone.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i oceny wnoszę o:

1. Wydzielenie, w miarę możliwości lokalowych urzędu, odrębnego pomieszczenia na potrzeby archiwum USC.
2. Wprowadzenie rejestracji dostępu do pomieszczenia, w którym przechowywane są blankiety odpisów aktów stanu cywilnego oraz zaświadczeń, zgodnie z art. 43 ust. 5 ustawy o dokumentach publicznych.

Strona 19 z 22

3. Każdorazowe włączanie do akt zbiorowych aktu urodzenia decyzji administracyjnej o zmianie imienia lub nazwiska.
4. Każdorazowe aktualizowanie danych przy akcie, w sytuacji kiedy organ uzyska informację o zmianie.
5. Rzetelne sporządzanie zapewnień o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa i w konsekwencji prawidłowe sporządzanie aktów małżeństwa przez unikanie błędów pisarskich w aktach małżeństwa.
6. Udzielanie wnioskującym odpowiedzi na wniosek o zawarcie małżeństwa poza lokalem urzędu stanu cywilnego w formie pisemnej.
7. Rzetelne przenoszenie danych świadków do aktu stanu cywilnego.
8. Sporządzanie aktów stanu cywilnego w trybie transkrypcji z pominięciem skrótów w danych imienia w zagranicznym dokumencie stanu cywilnego.
9. Formalne zakończenie sprawy z wniosku o transkrypcję aktu nr USC.5353.63.2023.
10. Rzetelne sporządzanie aktów zgonu na podstawie danych zawartych w karcie zgonu, tj. niepomijanie danych, które podlegają rejestracji.
11. Zamieszczanie przy aktach stanu cywilnego przypisków o wszystkich aktach dotyczących danej osoby.
12. Rozważenie możliwości zmiany opracowanego formularza wniosku o transkrypcję zagranicznego aktu poprzez pominięcie opcji wnioskowania o dostosowanie danych do reguł pisowni polskiej.
13. Sporządzanie notatek (adnotacji) w aktach spraw sprostowania czy uzupełnienia aktu stanu cywilnego o dokonanej analizie (zgodności) wszystkich wcześniejszych aktów dotyczących osoby lub jej wstępnych.
14. Niewydawanie odpisu aktu stanu cywilnego z urzędu po sprostowaniu lub uzupełnieniu aktu dokonanych z urzędu.
15. Unieważnianie aktów stanu cywilnego na podstawie art. 39a Prasc wyłącznie po stwierdzeniu, że z aktu błędnie generowane są odpisy.
16. Unieważnianie aktów stanu cywilnego na podstawie art. 127 a ust. 1 Prasc wyłącznie

w przypadku unieważnienia aktu przeniesionego z księgi stanu cywilnego.

17. Terminowe rozpatrywanie wniosków o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego.
18. Rozważenie możliwości usprawnienia obiegu korespondencji wpływającej do urzędu.
19. Właściwe określanie charakteru pisma adresowanego do wnioskodawcy.
20. Rzetelne analizowanie wniosków o wydanie formularza wielojęzycznego, w tym omawianie z wnioskodawcą wszelkich wątpliwości w celu jego skorygowania.
21. Wydawanie zaświadczeń o nieposiadaniu księgi wyłącznie podmiotem określonym w art. 133 ust. 1 Prasc , w tym wnioskodawcom, którzy wykażą interes prawny.
22. Unieważnienie błędnie zmigrowanych aktów nr 2810011/00/AM/1958/166691 i 2810011/00/AM/2000/069534 oraz ponowne, prawidłowe przeniesienie aktów z księgi stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego.
23. Rzetelne przenoszenie aktów stanu cywilnego z księgi stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego.
24. Zawiadamianie strony postępowania o wszczęciu postępowania w sprawie zmiany imienia lub nazwiska.
25. Nie przytaczanie okoliczności sprawy w decyzjach o zmianie imienia i nazwiska, w których odstąpiono od ich uzasadnienia.
26. Niewzywanie strony postępowania do złożenia dodatkowych wyjaśnień w sprawie pod rygorem przewidzianym dla wniosków dotkniętych brakiem formalnym.
27. Zapewnienie stronie prawa czynnego udziału w postępowaniu, w tym stosowanie art. 79 § 2 k.p.a.
28. Sporządzanie w aktach sprawy adnotacji o dokonywanych ustaleniach, w tym sporządzenie notatek z przeprowadzanych rozmów telefonicznych.
29. Właściwe określanie podstawy prawnej w wydawanych decyzjach, tj. wskazywanie przepisu z podaniem artykułu i odpowiedniego ustępu.
30. Nieingerowanie w treść wydanych decyzji w sprawie zmiany imion i nazwisk.

Proszę Pana Burmistrza o poinformowanie Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, w terminie 30

Strona 21 z 22

dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia, o sposobie wykonania zaleceń, a także o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

Jednocześnie informuję, że stosownie do art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

**WOJEWODA
WARIŃSKO-MAZURSKI
Radosław Król**